

Kolpea eman dute berriro Grapo-k eta ETak. Madrilen eman, gainera. Ia-ia beste Estatu kolpe baten agin-aginean ibili omen gara...

Grapo-k eta ETak nahi dutena demokrazia hankaz gora botatzea omen da, entzuten dut. Momentu delikatu bakoitzean, danga, horiek kolpea ematen omen dute beti. Apropos desestabilizatzeke. Kaos bat sortzeko. Espainia birrinduta uzteko.

Ni, berriz, hemen, Espainiako historiaren esamina prestatu behar eta ezin kontzentratu.

Zertan ote dabil ETA? Behin eta berriro ari naiz egunotan entzuten, Libyarekin edo omen dagocia aliatuta. (Zer axola ote zajo Libyari ETarik, edo ETari Libyarik?, pentsatzen dut). Edo Algeliarekin. Espainiaren etsai guztiekin behintzat. (Lope de Agirrearen antzeko zerbait izango dira horiek, pentsatzen dut). Errusiarekin batez ere. Bai, Errusiarekin. Albistari amerikana batek ere esan du. Errusiak suztatzen du mundu guztiko terrorismoa.

Mahain gainean UNEDeko *Historia de España* irekita dago, ezin naiz kontzentratu. Bisigotoen erresuma. Hautzek izen araroak! Arabiarren kapitulua orain. Nolatan konkista zezaketen arabiarrek hain agudo Espainia osoa? Orduan ere, irakurtzen dut, baziren traidore batzuk, bai, El Conde don Julián eta (ez funditu Guimonekin, deklarazioak egin eta egin hori ere egunotan); baziren terroristak eta separatistak ere, bai. Beti berdín da Espainiarekin: traidoreek eta separatistek eta terroristek hondatzen dute. Eta zeintzuk ote ziren gaiztagin horiek?

«A estas sublevaciones hay que sumar las de los siempre peligrosos vascones, cuyas desobediencias aparecen perfectamente sincronizadas con cualquier dificultad por la que atraviesase el reino visigodo: no olvidemos que en el momento de producirse el desembarco de Tariq, Rodrigo se encontraba sofocando una revuelta de los vascones... y que fueron motivo de constante preocupación para la monarquía visigoda». Begira, sinkronizatuta orduan ere?

Historia ez dela repetitzen, esango dute gero! Nik estudiatu behar dudana repetitzen da behintzat. ■ G. Noss.

Arteder-81

Erakusketa, Mostra, Manifestua; Komertzioa, Topaketak...?

Ñabardura hauekako gehienak baziren Bilboko Erakustazokan, esperientzia artistiko bilakatua zelarik egun guti batzutan —lau bakarrik—, irekitze-ixte eta guzti.

Bidezko denez, erakusketaren propagandaren hasieran, eta gero amaieran, ugari ziren iruzkinak, nabardurak, jelsiak eta kritziak: «artearen komertzialtzea da...», «nork antolatzen du?», «nola hautatzen zaituzte?».

Ba al zen motiborik? Ez ote zegoen gero?

Egia esan, erakusle zenbaitekin mintzatuz, muntaketak, egindako lanak eta enparauak merezi zuela zirudien. Eta bisitatzen inguratu zen jendetza ikusita ere bai. Hau da agian garrantzikoena, tamaina honetako muntadura batek izan ditzakeen jelsia guztien gainetik.

Bi lekune handi eta oso bereziak zituen Erakusketak. (Zergatik? Ordainketa hutsagatik...?). Lehen plantan galeria-sail batek bere artistak aurkezten zituen. Eta goiko plantan, bere kasa —bere arriskuz— erakusten zituztenak zeuden.

Izen «klasikorik» bazen galerietan: Miró, Tapiés, Txillida, Lucio Muñoz, Basterretxea, Sistiaga, Mompó, Millares, Equipo Crónica. Eta oraindik ez horren unibertsalak ere bai: Nagel. Espresabidetan denetatik zegoen: grabatuak, zeramika, egurtaila, oleoak, chunak... Stand partikularretan ere bazen izen ezagunik: Zumeta, Balerdi, M. Puri Herrero, Mendiburu, Ortiz de Elguea.

Arabako artisten kopuru handiak harritu ninduen gehienbat. (Bizkaitarrak ugariago izatea esplikagarriagoa zen, Arteder-Eskola bertan bait da). Nafarroaren eta Gipuzkoaren partehartzea ez zen hainbestekoa izan, inguru hauek entzuten diren «izenak» kontutan hartzen baditugu behintzat.

Balorapen orokor bat, holamoduzkoa izan daiteke: batez besteko maila, ona. Eta espresioz, erabilitako langaiez eta bilaketa-jarreraz memento bizi eta bortitz baten adierazgarri.

Konstatapen bat, erakusleen aldetik: erakusle on arteko topaketak biziki interesgarriak: konfrontatzeko, entzuteko, gauza berriak ezagutzeko... Merez du. Aberastu egiten zara. Erakusketa berrietarako aukerak sortzen zaizkizu...

Beste konstatapen bat: ez da deus ere saltzen.

Gainera, atzetik zorioneko «herria» dago, hainbat aldi aipaturiko herri hori. Eta herria mugitu egin da, ikusi egin du, desberdintasunak antzeman ditu, konparatu egin du, deskubritu egin ahal izan du. Hau denau aurrera pausoak ematea da, denona den arazo batetan.

Ea ba datorren urterarte den. ■ *Xabier Egaña.*

Euskal saioaren heriotza

Requiem llabur-labur bat euskal saioari. Azkenean Irun Hiriko Sariketatik ere desagertu egin dela ikustean, horixe da, esan